

H F S A

HUKUK FELSEFESİ VE SOSYOLOJİSİ ARKİVİ

18. KİTAP

Hazırlayanlar

Hayrettin Ökçesiz / Gülriz Uygur

İSTANBUL BAROSU YAYINLARI

İstanbul 2008

Genel Yayın Sıra No: 128

2008/20

ISBN: 978-9944-234-55-9

HFSA - Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi

Hayrettin Ökçesiz

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kampus, Antalya

Telefon: (0242) 227 69 75 - 76

Faks: (0242) 227 69 77

E-posta: hayret@akdeniz.edu.tr

İstanbul Barosu Yayınları

İstiklal Cad. Orhan A. Apaydın Sk. Baro Han Beyoğlu-İST

Tel: 0212 251 63 25 Belgeç (Fax): (0212) 293 89 60

www.istanbulbarosu.org.tr dergi@istanbulbarosu.org.tr

Kapak Karikatürü: Honoré Daumier

Elektronik ortamda iletilen imla ve dizgi hataları yazarın/çevirmenin sorumluluğundadır.

Kapak, İç Tasarım ve Baskı: Can Matbaacılık
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Kat: 3 No: 7 Topkapı-İstanbul

(0212) 613 10 77 - 613 15 47

Ağustos 2008

SUNUŞ

Bu kitapta öncelikle, Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi'nin nasıl öğrenilip, öğretilceği konularında iki önemli etkinliğin bildirilerini bulacaksınız. Bunlardan ilki, IVR'in (Uluslararası Hukuk Felsefesi ve Sosyal Felsefe Birliği'nin) 1-6 Ağustos 2007 tarihinde Krakow'da düzenlediği 23. Dünya Kongresi'nde gerçekleştirilen “Hukuk Felsefesi Eğitiminde Alternatif Yöntemler ve Hukuk Eğitiminde Hukuk Felsefesinin önemi” konulu çalıştayıdır. İkincisi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı'nın 17-18 Kasım 2007 tarihinde Konya'da gerçekleştirdiği “Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Öğretimi” konulu kolokyumdur. Kitap, okurlarımıza aynı sevinçle sunmak istediğimiz üç değerli yazardan üç önemli konuyu da içermektedir.

Bu kitabın yayımlandığı günlerde son hazırlıkları bitmekte olan “Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar” adlı sempozyum etkinliğimizin dördüncüsünün bildiri konularını ve yazarlarını burada size şimdiden duyurmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

(25–29 Ağustos 2008, Adalet Bakanlığı Sulhi Dönmezer Eğitim Merkezi Siyavuşpaşa Çocuk Sitesi İçi, Bahçelievler/ İstanbul)

Halit Rahman Açar: “*Meşruiyet ve İdeoloji*”

Asiye Aka ve Murat Cem Demir: “*Bourdieu ve Yasal Alan*”

Kasım Akbaş: “*Avukat Emeginin Niteliği*”

Yıldız Akpolat: “*Suçta Mahkûm Kadınlar: Erzurum Cezaevinde Tutuklu Bulunan Kadın Mahkûmlar Üzerine Yapılmış Bir ‘Yaşam Öyküsü’ Uygulaması*”

Çetin Aşçıoğlu: “*Yargıç Eğitimi*”

Hakan Arıkan: “*Çocuk Suçluluğu Çocuk Kurbanlar Evden Kaçan Çocuklar ve Çalışan Çocukların Durumuna İlişkin Sosyolojik Bir Analiz*”

Barkın Arsal: “*Biyotikte Öjenizm Sorunu.*”

Emin Artuk: “*Yeni Türk Ceza Kanununun Suç Politikası*”

Ahmet Haluk Atalay: “*Kelsen ve Hart: Bilinebilir Hukuk*”

Güçlü Ateşoğlu: “*Edimsel Olan Akılsal, Akılsal Olan Edimsel midir? Hukuk Felsefesinde Bir Tartışmaya Cevap*”

Müjdat Avcı: “*Erzurum E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Tutuklu Bulunan 18 Yaş Altı Çocukların Tutukluluk Süreci ve Suça Yönelmelerinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri*”

- Mazhar Bağlı: *“Hukukun Sosyalizasyon Ajanı Olma Durumuna İlişkin Sosyolojik Bir Yaklaşım”*
- Hüseyin Bal: *“Bir Örf Hukuku Modeli Olarak Alevi Bektaşî Düşünlük Kurumu”*
- Ali Şafak Balı: *“İdeolojilerin hukuku mu? Hukuk İdeolojisi mi?”*
- Gönlül Balkır: *“Ahlakın Zemin Değeri Olarak İyiniyet Bilinci”*
- Hamdi Bravo: *“Ceza İnsanlaştırır mı? Hegel’e Nietzsche’nin Yanıtı”*
- İşıl Bayer Bravo: *“Ahlak mı Hukuku Önceler Hukuk mu Ahlakı”*
- Metin Becermen: *“Küreselleşen Hukuksuzluk: Tehdit ve Güvenlik (Kavramları) Bağlamında Hukukun Askıya Alınması”*
- Dilara Ağaoğlu Canay: *“Müzik ve Hukuk İlişkisi Üzerine”*
- Recep Cengiz: *“Normların Egemenlik Gücü: Sosyolojik Bir Yaklaşım”*
- Yasin Ceylan: *“Hukuk ile Dünya Görüşü İlişkisi”*
- Yasemin Özgün Çakar: *“Devletin Yapısal Dönüşümü ve Anayasacılık”*
- Sabri Çakır: *“Türkiye’de Gecekondu Sorunu ve Politikaları”*
- Hatice Karaçay Çakman ve Nezahat Altuntaş: *“Uluslararası Göç ve Göçmenlerin Ayrımcılık Algısı: Almanya’da Göçmen Kadınlar Örneği”*
- Gökçe Çataloluk: *“Hukukta Retorik”*
- Sinan Kadir Çelik ve Ali Osman Tekinsoy: *“Anayasanın 24. Maddesinin Eleştirel Bir Değerlendirmesi”*
- Lokman Çilingir: *“Hukukta Değişmeyen Ne?”*
- Hakan Çörekçioğlu: *“Demokratik Bir Hukuk Anlayışının Rasyonel Temellerinin Araştırılması: Immanuel Kant”*
- Gökhan Yavuz Demir: *“Edebi Bir Tür Olarak Hukuk\Yasa Metni ve Yorum”*
- Nezahat Demiray: *“Bebeklerde Cinsiyet Seçimi: Feminist Teori Açısından Bir Değerlendirme”*
- İsmail H. Demirdöven: *“Aristoteles ve Hukuk”*
- Abdullah Dinçkol: *“Teknoloji ve Hukuk”*
- M. Zeki Duman ve Sultan Yetkin: *“Türkiye’de Laiklik Sorununun Siyasal Temelleri”*
- Zeynep Özlem Üskül Engin: *“Yeni Aile Modelleri ve Cinsel Azınlıkların Aile Kurma Talepleri”*
- H. Haluk Erdem: *“Hasan Ali Yücel Düşüncesinde Hukuk Kavramına Felsefî Açından Bakış”*

Yaşar Erjem: “*Sosyal Hareketler ve Çağdaş Hukukta Değişim: Türkiye’de Kadın Hareketi Ve Hukuk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma*”

Savaş Ergül: “*Adalet, Hak ve Şiddet Kavramları Üzerinden Hukuku Düşünmek*”

Hatice Nur Erkızan: “*Liberal Feminizmi Üzerine*”

Orhan Gazi Ertekin: “*Bir Anayasa Teorisi olarak Türk Devlet Bilimi ve Laiklik*”

Murat Erten: “*Minkarizade Dede Efendi’nin Hukuk Teorisi*”

Burak Gemalmaz: “*Manchester City, Kikkladze’nin Emeği, Futbolcunun Yetiştirme Bedeli: İnsan Hakları Hukukunda Vücudun Statüsü Üzerine Spekülasyonlar*”

Sevda Gültekin Göktolga: “*Bentham ve Kodifiyeciler*”

Kurtul Gülenç: “*Hukuk ve Şiddetin ‘Hayaletimsi’ Birlikteliğinin Benjaminci Eleştirisi Üzerine Bir İnceleme*”

Metin Gültekin: “*Türkiye’de Hukuk ve Sosyolojik Dinamikler İlişkisi Üzerine Teorik Bir Değerlendirme*”

Hüseyin Günay: “*İçimizdeki Eichmann: Holocaust ve Kötülüğün Sıradanlığı*”

Ahmet Gürbüz: “*İnsan Haklarının Filozofik Temelleri*”

Sercan Gürler: “*Sokrates’in Savunması ile Kriton Diyaloğunun Karşılaştırılması*”

Hüseyin Hatemi: “*Pozitif Hukukun Kaynağı Olarak Tabii Hukuk*”

Dilek Hattatoğlu: “*Emek Hakları, Aktivizm ve Hukuk*”

Altan Heper: “*İkinci Dünya Savaşı Sonrası Almanya’da Hukuk Felsefesi*”

Altan Heper: “*Biyetik Tartışmalarına Hakim Ahlak Teorileri*”

Meral Işıldak: “*Stoa Felsefesinin Güçlü Roma Devletinde Gelişmesinin Roma Hukukuna Yansıyan Sonuçları*”

Verda İrtiş: “*Toplum Tarihsel Bakış Açısından Türkiye’de Çocuk ve Suç*”

Talip Kabadayı: “*Adalet Tasarımları*”

Nazile Kalaycı: “*Kamusal Alan Kavramına İlişkin Felsefi Belirlemeler*”

Jale Karakaş: “*Karl Marx’ın Hukuk Eleştirisi ve Çağımızdaki Önemi*”

Yusuf Karakoç: “*Eleştirel Düşünme ve Hukuk*”

Eray Karınca: “*Aile İçi Şiddete Farklı Bir Yaklaşım*”

Onur Kartal: “*İktidarın Bireyin Yaşamı Üzerinde Kurduğu Tahakkümde Hukukun Rolü*”

- Yücel Kayıran: *“İdeoloji, Hukuk ve Yorum Kavramı”*
- Filiz Kerestecioğlu: *“Hak mı, İnayet mi? Hak Almak, Hak Vermek, YardımSeverlik ve Kurtarıcılık Üzerine Bir Deneme”*
- Muharrem Kılıç: *“Hukukta Gaye Problemine Artsüremlili Bir Yaklaşım: Şatibi ve John Finnis Karşılaştırması”*
- Sibel Kibar: *“Eşitlik Adaletin Temeli mi?”*
- Nurten Kiriş: *“Platon’un Adalet Tasarımı”*
- Mustafa Kutlu: *“Yargının Arkeolojisi”*
- Sevtap Metin: *“Organ Nakillerinin Hukuki ve Etik Boyutu”*
- Kayhan Mutlu: *“Adli Suçlar, Beyaz Yakalı Suçların Oluşumu ve Hukuk Sistemi”*
- Aydın Müftüoğlu: *“Çoğulcu Demokratik Toplum İdeali Açısından Hobbes’ta Hukuk”*
- Uğur Köksal Odabaş: *“Hukuk Devleti Perspektifinde Cumhuriyetimizin Temel Nitelikleri”*
- Hilal Okçu: *“Hak ve Onur Üzerine”*
- Cihan Osmanağaoğlu: *“Ziya Gökalp’in Cemiyet Anlayışı”*
- Cengiz Otacı: *“Sosyolojinin, Osmanlı Hukukunun Romanizasyonuna Etkisi”*
- İlknur Öner: *“Elazığ ve Tunceli Adli Yardım Büroları Örneklerine Sosyolojik Bir Bakış”*
- İlknur Öner: *“Kadın, Hukuk ve Adli Yardım Büroları”*
- Güncel Önkale ve Özgür Sarı: *“Suçun Sosyolojisi, Cezanın Felsefesi”*
- Birsan Örs: *“Dünyayı Anlamlandırma Aracı Olarak İdeoloji”*
- Veli Özer Özbek: *“Hukuk-Etik ilişkisi Çerçevesinde Tıp Alanındaki Eylemlerin Cezalandırılabilirliği”*
- Şennur Özdemir: *“Türkiye’de Hukukun ‘Minimum Etik’ Niteliği Üzerine”*
- Mehmet Tevfik Özcan: *“Hukuk Devleti ve İnsan Onuru”*
- Muhammet Özekes: *“Adil Yargılanmaya Tehdit: Bilgisiz Hâkim ve Avukat”*
- Ahmet Özer: *“Temel Bir Birleştirici Olarak Hukuk ve Vatandaşlık Konusuna Sosyolojik Bir Bakış”*
- Şebnem Özkan: *“Hukuk Felsefesi Işığında Değişen Hukuk Algıları Üzerine Bir Değerlendirme”*
- Özkan Özkul: *“Bozkır Kültüründe Demokrasi ve Halkın Temsili”*

Osman Özsoy: *“Teknolojik Gelişmelerin Tetiklediği Toplumsal Değişmelerin Hukuk Sistemi Üzerindeki Etkisi”*

Nebil Reyhani: *“Karl Jaspers'in Hukuk ve Siyaset Felsefesi”*

Rabia Sağlam: *“Hukuksal Yorum ve Yargıcın Yorum Yetkisinin Sınırları”*

İsmail Serin: *“Hukuk Düşünce Özgürlüğünün Güvencesi Olabilir mi? Klasik Liberal Görüşün Eleştirisi”*

Ayşegül Sili: *“Kadın Suçluluğu”*

Aydan Ömür Surlu: *“H. L. A. Hart'ın Kurallar Anlayışı”*

Fatma Süzgül Şahin: *“Hukuk Felsefesi Açısından Haksız Fiile Kısa Bir Bakış”*

Hande Çelik Şahin: *“Denizli Açık Cezaevindeki Kadın Suçlulara Hukuki ve Sosyolojik Bir Bakış: Türkiye'deki Kadın Suçluluğunun Sosyo-Ekonomik Nedenleri”*

Mustafa Tarık Şentuna ve Gülçin Süer: *“Felsefi ve Sosyolojik Boyutlarıyla, İnsan Hakları Hukukuna İlişkin Ulusal Üstü Standartlar Işığında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İşkence Suçu”*

Feysel Taşçier: *“Hukukun Siyasal Yapısı ve Egemenliğin Çifte Paradoksu”*

İlker Tepe: *“Ceza Hukuku Felsefesi Perspektifinden İnternetin Temel Problemleri”*

Neşet Toku: *“Bir Siyasi İdeal Olarak Eşitlik”*

Engin Topuzkanamış: *“Norbert Elias ve Displin”*

Cengiz Mesut Tosun: *“Minimal Devlet (Robert Nozick) ve Adalet”*

Halil Turan: *“Ben, Başkası, Adalet ve Yarat”*

Mehmet Turhan: *“Jeremy Waldron ve Siyasal Katılma Hakkı”*

Mehmet Akif Tutumlu: *“Yargıcın tarafsızlığı: Mit mi? İdeoloji mi?”*

Ahmet Ulvi Türkbağ: *“Hukuk Sosyolojisindeki Kuramsal Kırılmalar”*

Nur Uluşahin: *“Jeremy Waldron'un Düşüncesinde Önceden Bağlanma'nın Siyasal Değeri”*

Halit Uyanık: *“Joseph Raz'da Hukukun Otoritesinin Araçsal Meşruluğu”*

Mevlüt Uyanık: *“Adalet Kavramı Merkezinde Eşitlik ve Özgürlük İlişkisinin Felsefi Analizi”*

Gülriiz Uygur: *“İçerden Bakış Açısıyla Hukuk ve Etik Arasındaki İlişki”*

Ertuğrul Uzun: *“Hukuksal Usavurumda Dedüksiyonun Yersizliği”*

Yener Ünver: *“Ceza Hukuku Felsefesi Açısından İnsan Onuru ve Mevzuatımız”*

Ogün Ürek: “*İde, Kavram ve Olgu Bağlamında Hukuk Kavramı*”

Başar Yaltı: “*Yargıcın Tarafsızlığı*”

Mehtap Yeşilorman: “*Halkın İradesi Bağlamında Halk Oylamaları*”

Mustafa Tören Yücel: “*Suç Mağdurlarının Hakları ve Psikososyal Profilleri*”

Özkan Yıldız: “*Gaziantep ve Pozantı Çocuk İnfaz Kurumlarında Tutuklu ve Hükümlü Bulunan Çocuk Suçlularla İlgili Bir Çalışma*”

Mehmet Yüksel: “*Türk Hukukunun Seküler Kaynakları: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e*”

Ülker Yükselbaba: “*Kant'tın Kategorik Emparatifinden Habermas'ın Söylem Etiğine*”

Abdulkadir Zorlu: “*Devlet Toplum Arasında Hukukun Ruhunu*”

Bu bildiriler, her zaman olduğu gibi HFSA'nın izleyen kitaplarında gecikmeksizin yayımlanacaktır.

Bilindiği gibi, hem HFSA'ların yayımının, hem de bu sempozyum dizisinin mali yükü İstanbul Barosu yönetiminin kararlı ve bilinçli tercihi ve özverisiyle karşılanmaktadır. Hukuk Felsefesinin ve Sosyolojisinin bu kurumdaki değerli dostlarına bizim ödenmesi olanaksız bir şükran borcumuz vardır. Bu içten teşekkürlerimizi İstanbul Barosu Başkanı Sayın Avukat Kazım Kolcuğlu'nun şahsında burada bir kez daha telaffuz etmek istiyoruz.

HFSA'nın iki etkinlik alanındaki bu başarıları iki değerli meslektaşımın ve mesai arkadaşlarının iyi niyet ve üstün gayretleri olmaksızın elde etmek olanaksızdı. Sempozyum etkinliğini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Yasemin Işıktaç yönetiminde Arş. Gör. Halit Uyanık'a, İstanbul Barosu'ndan Gönül Özcanlar'a ve burada anamadığım diğer sevgili dostlarımıza; kitapların basıma ve yayıma hazırlanmasını Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Gülriz Uygur ve Yrd. Doç. Dr. Saim Üye'ye borçluyuz. Can Matbaacılık'tan Semiha Şahin'e, Bedri Vatansever'e ve diğer emeği geçenlere gönülden teşekkür ediyoruz.

Her zamanki gibi, en büyük minnet ve şükran borcumuz yazılılarıyla, çevirileriyle hukuka bu güçlü ışığı tutan düşün insanlarıdır.

Hayrettin Ökçesiz

İÇİNDEKİLER

• Macaristan’da Hukuk Felsefesi Öğretiminin Felsefesi - <i>Csaba Varga</i> ..11	
• (Hukuk Eğitiminde) Hukuk Felsefesi İçin Savaşım: Yöntem ve Sorunlar – <i>Imer B. Flores</i>28	
• Hukukun Zorunlu Eğitsel İşlevi Üzerine - <i>Brian Burge-Hendrix</i>49	
• Küçük Bir Hukuk Felsefesi Kongresi: Temsili Rol Oynama Yoluyla Hukuk Felsefesi Öğretmek - <i>Lester J. Mazor</i>61	
• Doğal Hukukta Cebir –Doğal Hukuk Tarzında Hukuksal Muhakemenin Matematiksel Simulasyonu- Bilgisayar Takviyeli Yasa Hazırlama ve Hukuk Eğitimine Dair Bir Başlangıç - <i>Vladimir Lobovikov</i>69	
• Bazı Hukuk Felsefesi Konularının Öğretilmesi İçin Etkin Bir Strateji Olarak Sinema - <i>Luis Antonio Cunha Ribeiro</i>78	
• Kolokyum Açış Konuşması - <i>Hayrettin Ökçesiz</i>86	
• Eğitim ve Hukuk Eğitimi - <i>Vecdi Aral</i>93	
• Ankara Hukuk Fakültesi ve Hukuk Felsefesi Öğretimi – <i>Adnan Güriz</i>97	
• Çağdaş Gelişmelerin Yarattığı Farklılaşmaların Hukuk Felsefesi, Hukuk Sosyolojisi ve Hukuk Metodolojisi Derslerine Etkileri - <i>Yasemin Işıktaç</i>99	
• Hukukun Etik Değer Boyutunun Kavranmasının Hukuk Eğitim ve Öğreniminin Verimliliği Açısından Önemi - <i>Ahmet Gürbüz</i>104	
• Hukuk Bilim Felsefesi - <i>Z. Gönül Balkır</i>116	
• Uluslararası ve Ulusal Başlıca Sorunlar Bağlamında Hukuk Felsefesinin Felsefesi - <i>Ahmet Ulvi Türkbağ</i>132	
• Hukuk Öğretiminde Test Sınavı - <i>Ali Şafak Balı</i>140	
• Öğretim Hedefleri Bakımından Hukuk Felsefesi İle Hukuk Genel Kuramı İlişkileri - <i>Ahmet Halûk Atalay</i>154	
• Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisinin Stratejik Önemi: Pozitif Hukukun İdeal Hukuka Yöneliminde Sorunlar - <i>Şebnem Özkan</i>159	
• Hukuk Eğitimi Geliştirilmesi Gereken Yetiler, Hukuk Felsefesi Öğretimi ve Alternatif Metotlar - <i>Gülriiz Uygur</i>166	

• Ders Kitaplarındaki Hukuk Sosyolojisi - <i>Kasım Akbaş</i>	177
• Türkiye’deki Hukuk Sosyolojisi Teorilerinde Weber - <i>D. Celaleddin Kavas</i>	208
• “Hukuk Felsefesi Pratiği” Hukuk Felsefesi Dersinin Ana Derse Ek Çalışmalarla Desteklenmesi Deneyimi Üzerine... - <i>Gökçe Çataloluk</i>	226
• İki Arada Bir Derede Argümantasyon Teorisi - <i>Eric Hilgendorf</i>	231
• Şüphe Ölümcül Olursa - <i>Ronald Dworkin</i>	242
• Dernek Özgürlüğü ve Sivil Toplumda “Uygunluk” Kriteri - <i>Nezahat Doğan Demiray</i>	247